

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

7. De veneratione, seu reuerentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Cap. V.

De causis, & effectibus Amoris.

PRIMO queritur, Quæ res amorem gignat, & excitent. Respondeo, In viuierum quicquid est bonum, sui amorem in animis ingenerat. Speciatim verò quæ sunt vtilia, commoda, & salutaria amare solemus: Item quæ iucunda, suauia, grata, & placida: quæ itidem honesta, quæ pulchra, quæ sunt nobis similia: in super quæ nobis aliquo nexu, & vinculo necessitudinis coniuncta. Postremò eos, à quibus accepimus beneficia, vel accepturos nos esse speramus: vnde benemeritos de nobis, vel de nostris, amore profequimur.

Secundò queritur, Qui sint amoris effectus?

Sanctus Thomas plurimos enumerat, sed inter eos quatuor potissimum. **PRIMO**, Amor, si res amata habeatur, cor & animum voluptate quadam emollit; ita vt animus mollis, tener, & flexibilis effectus, facile sequatur, quò ducitur. Vnde amore rei amatæ præcordia, & viscera liquecunt, animus fit paratus, promptus & expeditus ad officia, & obsequia in eum quem amat: hinc amantis prompta obedientia in his omnibus, quæ ad eum, quem amat, spectant: hinc amans sese dedit, addicit, & obstringit officijs eius, quem amat. Item si res amata sit præsens, parit Amor lætitiã: & hanc pleraque alia effecta comitantur. Deinde si res amata absit, gignit Amor in amante tristitiam ob rei amatæ absentiam, quæ dicitur languor animi: hæc enim tristitia reddit animum amantis sollicitum, & anxium: generat quoque inflammationem, accensum, & vehemens desiderium rem amatam, quæ nondum adest, videndi, & consequendi, & hoc desiderium vocatur feruor. **DE**num in præsentia rei amatæ cor se dilatat, pandit, ac porrigit, quasi velit, & cupiat intrâ se rem amatam excipere, & complecti.

Præterea idem S. Thomas alios quatuor amoris effectus recenset. Amor (inquit) voluntates, & animos amantium coniungit, & copulat & idèò generat amicitias, concordiam, pacem: **EX** quo efficitur, vt amor sit maximè liberalis, omnia enim bona, cù amico, & persona amara communicat: omnia cordis arcana, & occulta amico pandit, & aperit. Deinde (ait S. Thomas) gignit amor aliquando extasim: porrò extasis est mentis, & excessus, quo animus quasi extra se abiens totus in re amata in hærescit, ac figitur, nihil de se cogitat, sibi non prospicit, vt amico consulat: vnde amor cæcus depingitur. Quidam ad insperatum amicorum còspectum mente excessisse memorantur. Hinc illa Proverbia: **ANIMUS** amantis magis est, vbi amat, quàm vbi animat. Item & illud, **AMANS** viuunt, vbi non est: moritur vbi est. Item illud; **AMICUS** alter ego. & illud, **AMICUS** dimidium animæ meæ. Ad hæc Amor gignit zelum: zelus autem est actus, quo quis indignatur, aut contristatur, eo quòd alius potiatur bono, quod ipse còcupierit. Insuper optat amas in amatum mutari: cupit pro amico mori; ardet, vritur æstuat; modò feruet, modò friget, nescit loco còsistere. Item Amor premit, cruciat, exagitat, stimulat, & vrget. Vltimò his addo, Amorem esse mollem, ac tenerum, lenem, mitem, dulcem; na-

turæ calidæ, & humidæ, æreæ, & sanguinæ, teste eodem sancto Thoma. Et hinc est, vt amorem ij, qui sunt calidi facile concipiant: tum etiam loco, tempore, & alijs calidis facilius amor excitatur. Sed plerique calidòrum leuibus de causis amorem deponunt; partim, quia facile offendi solent; partim quod subeunt affectus alij velut spinæ, qui amorem præfocent iræ, inuidia, arrogantia, superbia: partim quod facile transeunt ad alios amores, qui priores excutiunt. Quod si sanguis sit tenuis, & spiritus rari, extinguitur amor veluti leui motu flamma in leui materia concepta. Sin verò sit materia densior, & firmior, nec facile mutationibus cedens; tunc amor validissimè dominatur semel accensus. minus offenduntur temperati, & sanguinei, amorem diutiùs, & fidelius conseruant: priores sunt veluti stuppe, hi verò sicuti ligna; impetus quidem in illis maior est, in his perseverantia. Frigidi lentius amant, & segnius. Sed in eis si semel amor inualuerit, amant firmius, & constantius.

Cap. VI.

De Fauore.

PROXIMUS amoris fauor est, qui ex boni alicuius iudicio nascitur. Est et quædam benevolentia; ita vt nullus sit amor absque fauore: fauor autem esse aliquis sine amore possit: Nam interdum alicui, quem nò amamus, cupimus benefactum: fauor cum amore fortior est, & diuturnior; sine illo breuior, & leuior: Et sicut fauere linguis, est vocibus benè precari, sic fauere animo est bene optare, & cupere: simplicibus & innocētibus fauemus: pueris fauetur ab omnibus; immò mutis etiam animantibus in ea etate fauemus: Iupis enim, & leonibus paruulis, & vulpeculis parcimus, atq; blādīmur. Causæ omnes, quæ ad amorem, ad fauorem quoque valent; fauemus illi, de quo benè sentimus, & quem dignum re aliqua bona censemus. Oritur etiam fauor ex misericordia, vt cù quis est ab alio iniuria affectus, qua dignus non est, cupimus id detrimenti, alia in re si fieri queat, refarciri. Fauor cum non est amore fultus, leuissimis de causis tollitur: quod iudiciū de dignitate temere est, & exigua de causa susceptum, leuissimè quoque deponitur. Eo citi⁹ fauor subtrahitur, quò in eo inest aliquid, vel damni, vel periculi, vel molestiæ. Cui pretio inducti fauemus, huic vel persoluto pretio tãquam sublata causa fauere desinimus, vel non persoluto indignamur. Si cui odio vel inuidia alterius fauemus, recedenti illo animi motu languescit fauor.

Cap. VII.

De Veneratione, seu Reuerentia.

VENERATIO oritur, ac surgit ex iudicio, quo magnum, & excelsum bonum in alio esse cognoscimus; & quod bonum nobis non nocet, nam si nocere, aut nociturū iudicemus, illud metuimus, non veneramus. Habet nihilominus omnis veneratio aliquid metus, seu potius pudoris admistum; est enim veluti animi compressio, & còtractio ex cogitatione magnitudinis bonæ, aut certe nobis innoxie. Posita est veneratio in con-

fideratione, & collatione magnitudinis cum exi-
guitate nostra; & sicut ex reputatione, & existi-
matione sui ipsius dilatatur animus, ita ex cogi-
tatione alienae magnitudinis comprimitur, atque
contrahitur. Qui alterum reueretur, sese submitte-
re ac subijcit, eius magnitudinem admiratus, quip-
pe uenerationi admiratio coniungitur: quae non
admiratur, ea neque reueretur. Porro varia a-
pud varias gentes sunt honoris, & uenerationis
signa: apud nos quidem poplitem flectere, genu
ponere, caput demittere, se deijcere ad pedes al-
terius, procumbere, osculari manum vel pedem,
assurgere uenienti, caput aperire, quod est Grae-
co, & Romano more seruitutis indicium, sicut pi-
leus libertatis, loco & via cedere, affectari, de-
ducere, reducere, quibus fatemur illum esse no-
bis potiorum: silentium, quo vel audientiam da-
mus, vel timemus reprehensionem: sermo, quo
illius dignitatem, & magnitudinem declaramus;
bonos diligimus, ac dignitate, auctoritate, poten-
tia, uirtute, sapientia, uiribus, atque praestantes ve-
neramus, & colimus. Verba, & facta grauius, uiri-
lia, constantia, sublimia sine uanitate, & manife-
sta arrogantia magnitudinem decent, & ideo tu-
entur, & conseruant uenerationem: contra ele-
uat uerba, & facta puerilia, muliebria, scurrilia,
lasciua, leuia, uana, incōstantia, demissa, abiecta,
haec enim ab excellentia, cui honor, & uenera-
tio defertur penitus abhorrent. Fastidiosa, arro-
gantia, inctabunda, iracunda, minacia ueneratio-
nem similiter diminuunt; Non bene cōueniunt,
nec in una sede morantur, dixit quidam Poeta, ma-
iestas, & amor; nimirum amor officij sui, & dig-
nitatis oblitus blanditur, arripit, precatur, nuga-
tur, ineptit, sese deijcit, inter quae ueneratio pro-
fus eliditur: tollitur enim ueneratio, eius excel-
lentiae opinione sublata, unde fuerat orta, &
perfecta.

Cap. VIII.

De Desiderio.

PRIMO quaeritur, An Desiderium sit eadem
animi affectio, quae cupiditas, & libido. Re-
spondeo, esse eandem. Nam libido quamuis fre-
quentius in deteriore partem capi solet, ex Au-
gustino tamen, Cicero & alijs scriptoribus no-
uimus aliquando esse generale nomen omnis cu-
piditatis. Ira enim dicitur uiscerum libido: Au-
aritia, libido habendi pecuniam: Peruicacia, li-
bido quomodocumque uincendi: Iactantia, libi-
do gloriandi. Licet item nomen libidinis sit mul-
tarum rerum; tamen cum libido dicitur, neque
cuius rei libido sit, exprimitur, non alia accipi so-
let, praeterquam ea, quae obsecrae corporis partes
excitantur, & commouentur.

Secundo quaeritur, Cuius boni sit Desiderium.
Respondeo, uersari circa bonum futurum unde
Desiderium est boni futuri, & expectati, quo quis
sibi, vel alteri bonum futurum optat, & cupit.

Tertio quaeritur, Quid intersit inter Deside-
rium, & Spem. Respondeo ex S. Thoma. Deside-
rium, esse affectum animi re ab spe distinctum, eo
quod Spes, sit affectus facultatis irascētis; & pro-
inde Spes est cupiditas boni difficilis, & ardui: at
Desiderium est boni simpliciter, vel saltem boni
ad corporis sensus pertinētis; spes uero boni fu-

turi magni, & sublimis, quod magis ad animum,
quam ad corp⁹ spectat: cuiusmodi sunt uictoria,
honor, gloria, fama, nominis aestimatio, imperium,
potentia, dignitas, lucrum, praemium, & similia.
Gabr. 3. d. 20. q. 1. ar. 3. dub. 1.
Gabriel uero & alij aiunt spem esse Desiderij ef-
fectum: nam Desiderium boni futuri, gignit Spem
consequendi illud; & Spes parit audaciam. Pro-
babile quibusdam uidetur Desiderium, & Spem
sola ratione secerni. Desiderium si sit cum fiducia
consequendi, est Spes, siue sit boni ardui, & diffi-
cilis, siue cuiuscumque alterius: siue item sit bo-
ni ad sensum, & corpus, siue ad animum pertinētis.
Quare ut ipsis placet, Spes, & Desiderium sunt re-
idem affectus; Sed Spes habet fiduciam de bono fu-
turo conceptam; & spes est ueluti quaedam desi-
derij forma: nam speramus euenturum, quod cupi-
mus: speramus optata. **Ceterum** mihi magis
S. Thomae sententia probatur: Desiderium est boni
futuri, & expectati, non magni, & ardui cupidi-
tas. Spes uero est boni futuri magni, & ardui ex-
pectatio, cuiusmodi est spes uindictae, uictoriae,
honoris, & gloriae, fame, dignitatis, potentiae, lu-
cri. Porro quinam sint desiderij, uel cupiditatis
effectus, capite sequenti explicabo.

Quarto quaeritur, Quot sint partes Desiderio,
& cupiditati subiectae? Philosophi cōmuni con-
sensione recepti docēt, cupiditatum alias esse na-
turales, quae scilicet a natura nobis insunt; uti est
cupiditas potus, & cibi, appetitus procreandi, &
educandi prolem: Alias uero esse animales, qua-
les sunt ea, quae ad corporis sensus pertinent: A-
lias esse animi siue rationis, ut sunt, quae animo, &
rationi conueniunt, uidelicet cupiditas honoris,
uictoriae, dignitatis, gloriae, laudis, potentiae, & fa-
mae, Desiderium sciendi, studium & appetitus ho-
nestatis, & uirtutis. Porro species Cupiditatis
sunt multae pro uarietate rerum, quae appetuntur.

Ambitio, quae est Cupiditas rerum magnarum, hono-
rum, imperij, dominatus, potentiae, dignitatum.

Superbia, quae est Cupiditas propriae excellen-
tiae, & eminentiae cum despectione aliorum.

Iactantia est Cupiditas gloriae, ex qua nascitur,
ut quis immodice sese efferat. August. lib. de ciui.
14. cap. 15. ad finem.

Auaritia est Cupiditas pecuniae, lucri, & diui-
tiarum. August. ibidem.

Arrogantia est Cupiditas, qua affectamus, quae
non deberemus, ex qua fit, ut plus aequo nobis tri-
buamus.

Pertinacia, est Cupiditas uincendi in re, de qua
cōtentio est; accipitur tamen aliquando, & in bo-
nam partem, pro constantia, & firmitate: Sic dici-
tur uirtus pertinax, labor, studium pertinax, id
est, constans, & firmum.

Peruicacia, est cupiditas quomodocumque uin-
cendi: unde peruicax est cōtentiosus, nulli cedens,
perseuerans cum quadam uia. August. loco citato.

Proteruitas, est cupiditas quomuis lacessendi.
Procacitas, cupiditas lacessens, & prouocans
ad libidinosam.

Petulantia, cupiditas cum lasciuia immodica
ad quoduis uitium.

Curiositas, cupiditas sciendi lapsus & errata a-
liorum: ite sciendi quae ad nos nihil attinent. Sicut, in-
quit Aug. lib. de ciui. 14. c. 15. multa, uariisq; libidinet,
quarū nomina e habent etiam uocabula propria, quaedam uero
non ha-

S. Tho. 1. 2.
q. 30.

Augu. &
Cicero lo-
cus supra
citatis.

S. Tho. 1. 2.
q. 40. ar. 1.